

ดนตรี - นาฏศิลป์

ป.๒

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ.ประทีป นกปี่

นางศศิธร นกปี่

ผู้ตรวจ

นายประคอง เอี่ยมศิริ

นางสาวสุนิสา รังสิพุดมิกุล

ผศ.ดร.มานิช บุญทองเล็ก

บรรณาธิการ

นายบุญเกลื้อ อยู่สงค์

รศ.ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-124-6

รหัสสินค้า ๑๒๑๕๐๒๘

A+ อักษร

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท **อักษรเจริญทัศน์** จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่ : บริษัท **ไทยรับเล้า** จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

ส่วนลิขสิทธิ์

ห้ามมิให้ทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา สแกน จำลองมาจากต้นฉบับ หรือแปลงเป็นรูปแบบอื่น
ในการดัดแปลง ใดๆ ทุกวิธี ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือผลิตซ้ำส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึก พัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่นๆ

คำถามที่ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และนำ
ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พื้นฐานการดนตรี

- บทที่ ๑ เสียงและคุณสมบัติของเสียง
- บทที่ ๒ สนุกกับดนตรี
- บทที่ ๓ ร้องเพลงให้น่าฟัง

๑
๒
๓
๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

ดนตรีและเพลงท้องถิ่น

- บทที่ ๑ เพลงท้องถิ่น
- บทที่ ๒ กิจกรรมดนตรีในท้องถิ่น

๒๒
๒๓
๒๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

พื้นฐานนาฏศิลป์

- บทที่ ๑ การเคลื่อนไหวพื้นฐาน
- บทที่ ๒ ภาษาท่าและนาฏยศัพท์
- บทที่ ๓ การชมการแสดง

๓๑
๓๒
๓๗
๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

การละเล่นพื้นบ้าน

- บทที่ ๑ การละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทย

๔๘
๕๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พื้นฐานการดนตรี

ตัวชี้วัดประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถต่อไปนี้

๑. จำแนกแหล่งกำเนิดของเสียงที่ได้ยิน (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๒/๑)
๒. จำแนกคุณสมบัติของเสียงสูง-ต่ำ ดัง-เบา ยาว-สั้น ของดนตรี (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๒/๒)
๓. เคาระจังหวะหรือเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๒/๓)
๔. ร้องเพลงง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับวัยได้ (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๒/๔)
๕. บอกความหมายและความสำคัญของเพลงที่ได้ยิน (มฐ. ศ ๒.๑ ป.๒/๕)

เสียงและคุณสมบัติของเสียง

กิจกรรม นำสู่การเรียนรู้

สาระสำคัญ

เสียงที่มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกัน จะมีสีสันทันของเสียงไม่เหมือนกัน ทั้งลักษณะของเสียง ความสั้น-ยาว หรือเสียงสูง-เสียงต่ำ ทำให้เราสามารถแยกแยะเสียงที่ได้ยินได้ว่าเป็นเสียงของอะไรได้

๑ แหล่งกำเนิดเสียง

เสียงที่เราได้ยินมาจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เสียงที่กำเนิดจากสิ่งที่ไม่เหมือนกัน จะมีลักษณะเสียงแตกต่างกัน ทำให้เราสามารถแยกแยะหรือจำแนกเสียงที่ได้ยินได้ว่าเป็นเสียงของอะไร หรือมาจากแหล่งกำเนิดชนิดใด

๒ สีสันของเสียง

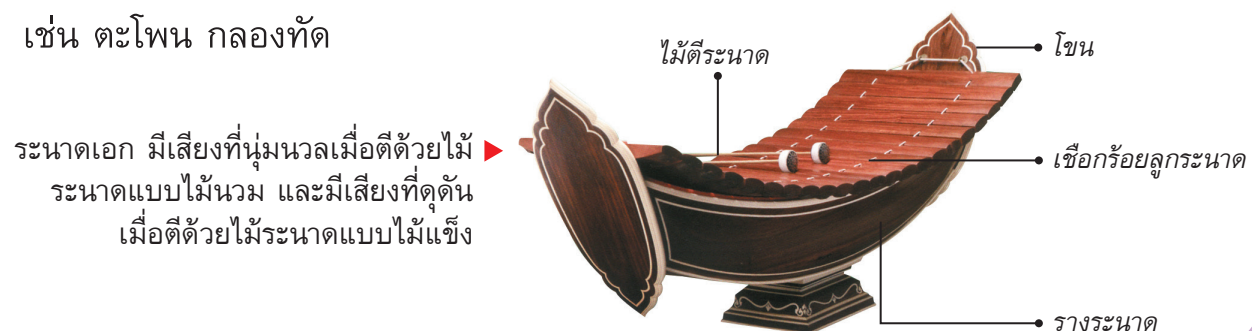
เสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินรอบ ๆ ตัว เกิดจากแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน เสียงจึงมีลักษณะไม่เหมือนกัน ลักษณะของเสียงเหล่านี้ เรียกว่า สีสันของเสียง

๑. สีสันของเสียงเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ทำให้เกิดเสียงดนตรีที่ไม่เหมือนกัน เมื่อได้ยินจึงบอกได้ว่า เป็นเสียงของเครื่องดนตรีชนิดใด

๑ สีสันของเสียงเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องดี

เสียงของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี เกิดจากวิธีการใช้วัตถุ ๒ ชั้น มากระทบกัน จนเกิดเป็นเสียงตามลักษณะวัตถุชนิดนั้น เช่น เสียงของโลหะกระทบกัน เช่น ฉิ่ง ฉาบ เสียงของไม้กระทบกัน เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม เสียงของมือหรือไม้ตีกระทบหนังสัตว์ เช่น ตะโพน กลองทัด

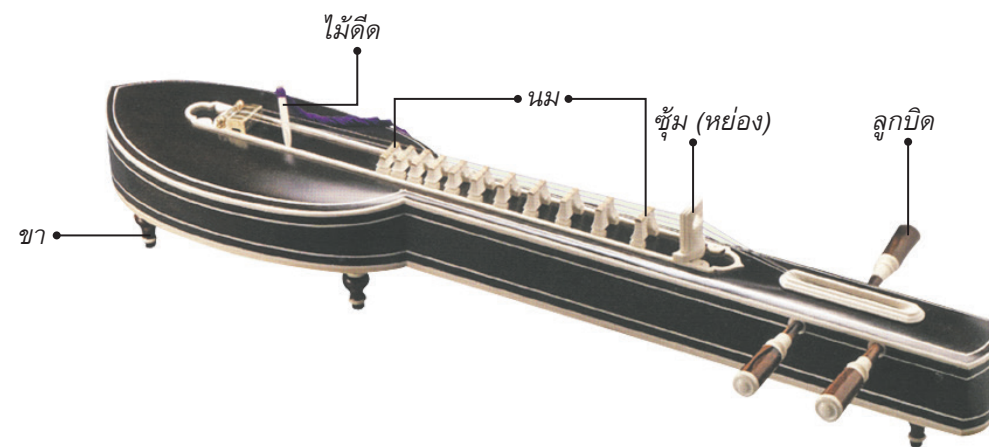
๒ สีสันของเสียงเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องเป่า

เสียงของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เกิดจากการใช้ลมที่พอเหมาะ เป่าผ่านเข้าไปในเครื่องเป่าชนิดต่าง ๆ โดยอาจผ่านกลไกของเครื่องดนตรี ซึ่งแรงดันของลมจะทำให้เกิดระดับเสียงที่แตกต่างกันและมีความไพเราะ เครื่องดนตรีประเภทนี้มีหลายชนิด เช่น ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยหลีบ ขลุ่ยอู้ ปี่ใน ปี่ชวา ปี่มอญ

๓ สีสันของเสียงเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องดีด

เสียงที่เกิดจากเครื่องดีด เกิดจากวิธีการใช้นิ้วมือหรือไม้ดีดดีดสายที่ขึงตึง ทำให้เกิดเสียงดังกังวาน เครื่องดนตรีประเภทนี้มีหลายชนิด เช่น จะเข้ กระຈប់ปี

๔ สีสันของเสียงเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องสี

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี ทำให้เกิดเสียงโดยการนำวัตถุ ๒ ชนิด มาเสียดสีหรือถูกันทำให้เกิดเสียงลักษณะต่าง ๆ เครื่องดนตรีประเภทนี้มีหลายชนิด เช่น ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย

๒. ลีลาของเสียงมนุษย์

เนื่องจากคนเรามีโครงสร้างร่างกายที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง หน้าตา และลักษณะต่าง ๆ รวมถึงเสียงพูดของแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน จึงทำให้เสียงขับร้องแตกต่างกันไปด้วย

การที่คนเราสามารถปรับเสียงให้มีระดับเสียงสูงและต่ำได้ ทำให้สามารถเลียนเสียงต่าง ๆ รอบตัวได้ เสียงของคนจึงมีลักษณะเป็นเสียงดนตรีชนิดหนึ่ง

เสียงสูงของผู้ชาย คัมพาทางดนตรี
เรียกว่า เทเนอร์ (Tenor)

เสียงต่ำของผู้ชาย คัมพาทางดนตรี
เรียกว่า เบส (Bass)

เสียงของคนเกิดจากการสั่นสะเทือนของเส้นเสียงที่อยู่ในลำคอ และอาศัยอวัยวะส่วนอื่นๆ ช่วยปรับเสียงให้มีระดับเสียงสูงและต่ำตามต้องการ

เสียงขับร้องของคนแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามเพศและวัย ในหลักการทางดนตรีแบ่งเสียงขับร้องเป็น ๔ ประเภท คือ เสียงสูงของผู้หญิงและผู้ชาย เสียงต่ำของผู้หญิงและผู้ชาย

เสียงสูงของผู้หญิง คัมพาทางดนตรี
เรียกว่า โซปราโน (Soprano)
เสียงต่ำของผู้หญิง คัมพาทางดนตรี
เรียกว่า อัลโต (Alto)

คำถาม **ชวนคิด**

นักเรียนคิดว่า เสียงของเพื่อนๆ ในห้องมีลักษณะเหมือนกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

๓ คุณสมบัติของเสียงดนตรี

เสียงดนตรีเกิดจากการบรรเลงเครื่องดนตรี โดยการตี เป่า ดึง สี หรือการขับร้อง แล้วทำให้เกิดเสียงสูง-ต่ำ อย่างเป็นระบบ เป็นจังหวะทำนองต่อเนื่องกัน

๑. เสียงดังหรือเบา

เสียงดนตรีจะมีลักษณะดังหรือเบา ขึ้นอยู่กับการบรรเลงและลักษณะของเครื่องดนตรีชนิดนั้น

▲ ฉาบใหญ่ตีดังกว่าฉาบเล็ก เพราะมีขนาดใหญ่กว่า

▲ เสียงตีฉิ่งดังฉิ่ง-ฉับ เป็นเสียงยาว-สั้น สลับกันไป

๒. เสียงสั้นหรือยาว

เสียงสั้น คือ เสียงที่ดังต่อเนื่องในระยะเวลาไม่นาน

เสียงยาว คือ เสียงที่ดังต่อเนื่องในเวลานาน ๆ

เสียงดนตรีจะมีความสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับการบรรเลงและลักษณะของเครื่องดนตรี

▲ เสียงตีระนาดจะมีเสียงสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับการตีลงบนพื้นระนาดตามระดับเสียงต่าง ๆ

๓. เสียงสูงหรือต่ำ

เสียงสูง คือ เสียงที่มีความถี่ในการสั่นสะเทือนมาก

เสียงต่ำ คือ เสียงที่มีความถี่ในการสั่นสะเทือนน้อย

เสียงดนตรีจะสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับการบรรเลงและลักษณะของเครื่องดนตรี

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันสำรวจและฟังเสียงคนในวัยต่าง ๆ มา ๕ ครั้ง จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของเสียงที่ได้ยิน บันทึกผลและออกมานำเสนอเสียงที่สำรวจ พร้อมสรุปความรู้ให้เพื่อน ๆ ฟัง

ครั้งที่	ลักษณะของเสียงที่ได้ยิน			
	คนชรา	ผู้ชาย	ผู้หญิง	เด็ก
๑				
๒				

๒. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันใช้เทคโนโลยีสืบค้นเสียงเครื่องดนตรีที่กำหนด จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ คุณสมบัติของเสียงที่ได้ยิน บันทึกผล สรุปความรู้ และออกมาแสดงบทบาทสมมติหน้าชั้นเรียน ด้วยการเลียนเสียงและทำท่าทางการบรรเลงเครื่องดนตรีที่กำหนด

ระนาดเอก

แซ็กโซโฟน

กีตาร์

ซอด้วง

เสียงที่	ชื่อเครื่องดนตรี	ประเภทของเครื่องดนตรี (ตี เป่า ดัด ลิ)	คุณสมบัติของเสียง					
			ดัง	เบา	สั้น	ยาว	สูง	ต่ำ
๑								
๒								
๓								
๔								

ตัวอย่างแบบบันทึก

หากนักเรียนต้องแบ่งกลุ่มกับเพื่อน เพื่อขับร้องเพลงประกอบนิทานในหัวข้อ “วันครอบครัว” นักเรียนจะเลือกเพลงอะไร และเลือกเพื่อน ๆ ที่มีลักษณะเสียงอย่างไรมาอยู่ในกลุ่มของตนเอง เพราะเหตุใด

กิจกรรม นำสู่การเรียนรู้

เด็ก ๆ ในภาพต้องใช้ทักษะเรื่องใดบ้าง จึงจะช่วยให้เล่นดนตรีได้อย่างไพเราะหรือเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างสวยงาม

จึง

สาระสำคัญ

การเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง ควรให้ถูกต้องตามจังหวะและทำนองเพลง จึงจะเกิดความไพเราะ และการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ต้องให้สอดคล้องกับจังหวะและมีความพร้อมเพรียงกัน จึงจะเกิดความสวยงาม

๑ การฝึกเล่นเครื่องดนตรี

การฝึกเล่นเครื่องดนตรีให้มีความไพเราะ นักเรียนควรมีความรู้พื้นฐานเรื่องต่าง ๆ เช่น จังหวะ ทำนองเพลง ลักษณะและวิธีการเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ซึ่งนักเรียนอาจจะเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เรื่องจังหวะเพลง ดังนี้

๑. จังหวะเพลงไทย

เพลงไทยมักใช้ฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะ การสังเกตจังหวะเพลงไทยจึงต้องฟังเสียงการตีฉิ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ แบบ คือ

- ๑) จังหวะสามชั้น เป็นจังหวะช้า
- ๒) จังหวะสองชั้น เป็นจังหวะปานกลาง
- ๓) จังหวะชั้นเดียว เป็นจังหวะเร็ว

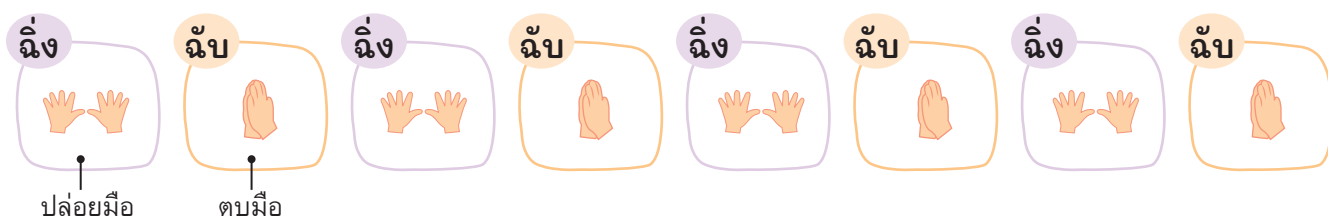

▲ ฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ใช้บรรเลงกำกับจังหวะในวงดนตรีไทย

การตีฉิ่งทั้ง ๓ แบบ สามารถเปรียบเทียบได้จากตาราง ดังนี้

จังหวะสามชั้น	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
จังหวะสองชั้น	---	ฉิ่ง	---	ฉับ	---	ฉิ่ง	---	ฉับ
จังหวะชั้นเดียว	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ	ฉิ่ง - ฉับ

ก่อนที่จะฝึกตีฉิ่ง นักเรียนควรฝึกตบมือเข้าจังหวะการตีฉิ่งก่อน เพื่อให้เกิดความชำนาญและคุ้นเคยกับจังหวะเพลงไทย ดังนี้

ตีฉิ่งให้เป็น

การตีฉิ่ง มีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

ท่าทางการตีฉิ่ง

- ๑) นั่งตัวตรง หลังไม่งอ
- ๒) ใช้มือซ้ายจับฉิ่งข้างหนึ่งหงายขึ้น
- ๓) ใช้มือขวาจับฉิ่งอีกข้างหนึ่งคว่ำลง

มือขวา

มือซ้าย

การปฏิบัติ

- ๑) การตีให้เกิดเสียง “ฉิ่ง” ให้ใช้ฉิ่งในมือขวา ตีลงไปกระทบกับฉิ่งในมือซ้าย โดยให้ฝ่าฉิ่งกระทบกันครึ่งฝ่า
- ๒) การตีให้เกิดเสียง “ฉับ” ให้ใช้ฉิ่งในมือขวา ตีลงไปกระทบกับฉิ่งในมือซ้าย โดยให้ฝ่าฉิ่งประกบกัน

ฉิ่ง

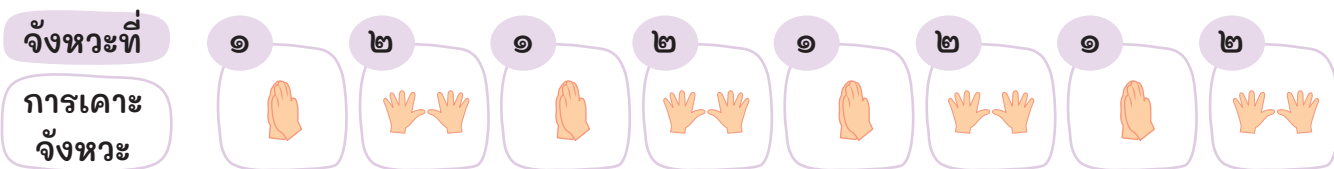

ฉับ

๒. จังหวะเพลงสากล

จังหวะเพลงสากลมีรูปแบบที่แตกต่างจากเพลงไทย โดยทั่วไปแบ่ง
จังหวะเพลงสากลออกเป็น ๓ แบบ คือ

๑) จังหวะ $\frac{2}{4}$ เป็นจังหวะที่ใน ๑ ห้องเพลง มี ๒ จังหวะ

การฝึกเคาะจังหวะ ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จังหวะที่ ๑ ให้ตบมือ (สัญลักษณ์ 🖐)

(๒) จังหวะที่ ๒ ให้ตบโต๊ะหรือตัก (สัญลักษณ์ 🖐🖐)

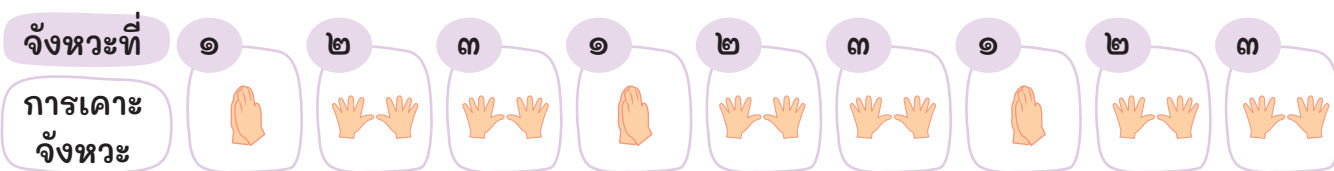
๒) จังหวะ $\frac{3}{4}$ เป็นจังหวะที่ใน ๑ ห้องเพลง มี ๓ จังหวะ

การฝึกเคาะจังหวะ ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จังหวะที่ ๑ ให้ตบมือ (สัญลักษณ์ 🖐)

(๒) จังหวะที่ ๒ และ ๓ ให้ตบโต๊ะหรือตัก (สัญลักษณ์ 🖐🖐)

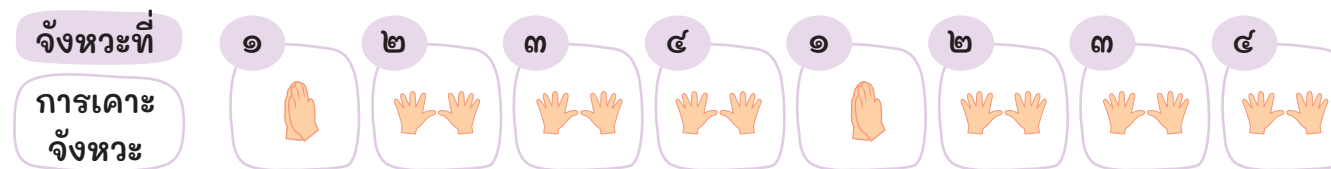
๓) จังหวะ $\frac{4}{4}$ เป็นจังหวะที่ใน ๑ ห้องเพลง มี ๔ จังหวะ

การฝึกเคาะจังหวะ ปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จังหวะที่ ๑ ให้ตบมือ (สัญลักษณ์ 🖐)

(๒) จังหวะที่ ๒ ถึง ๔ ให้ตบโต๊ะหรือตัก (สัญลักษณ์ 🖐🖐)

๒ การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง

การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรี
อย่างหนึ่ง ซึ่งนักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติได้ โดยการเคลื่อนไหวให้เข้ากับจังหวะ
ทำนองเพลง หรือความหมายเพลง

▲ การเคลื่อนไหวประกอบเพลง ควรทำให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลง จึงจะเกิดความสุขสนุกสนาน

นักเรียนลองฝึกเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงข้ามถนน ดังนี้

เพลงข้ามถนน

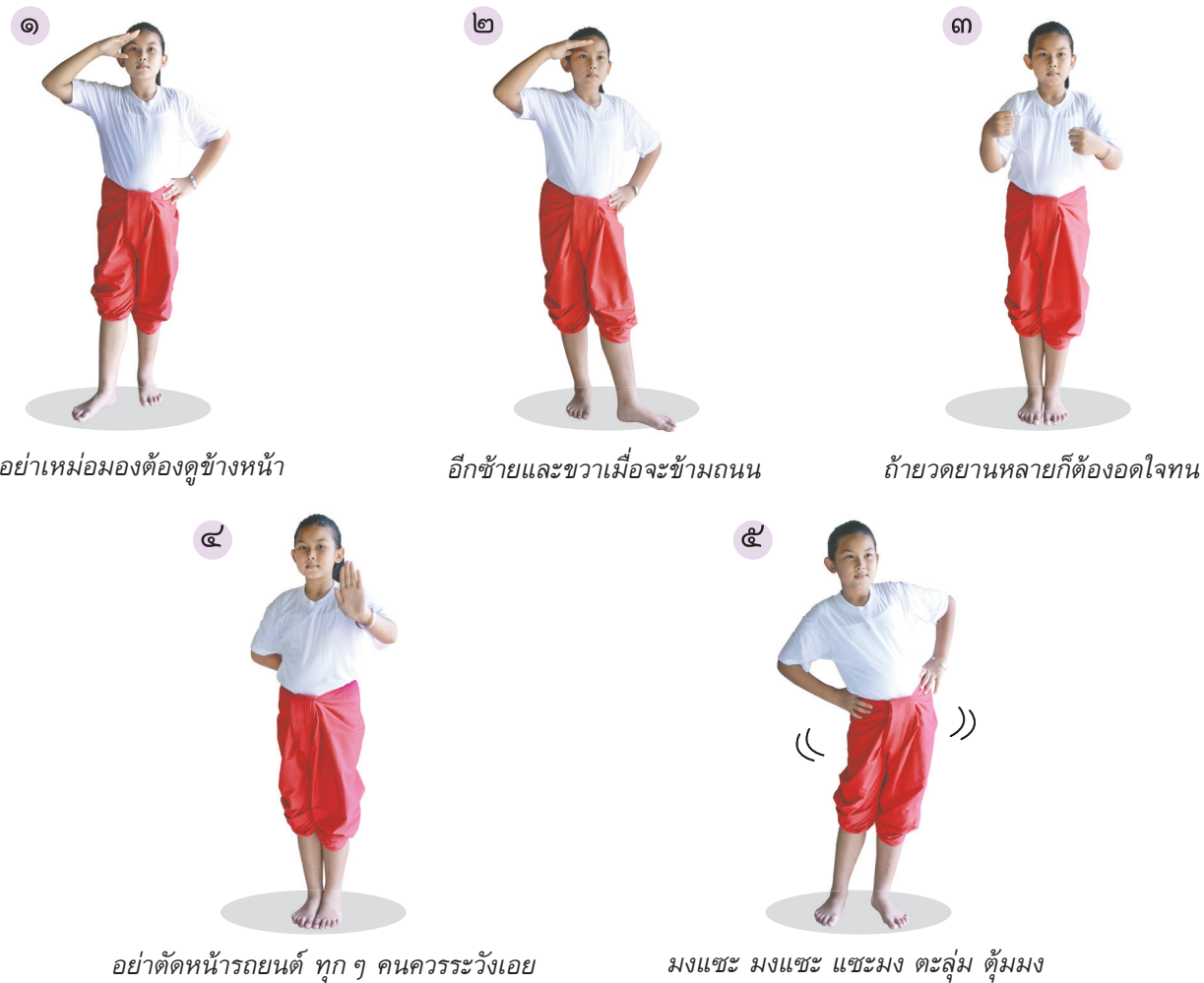
เนื้อร้อง ชื่น ศิลปบรรเลง

ทำนอง เพลงเพื่อนเงี้ยว

อย่าเหม่อมองต้องดูข้างหน้า
ถ้ายวดยานหลายก็ต้องอดใจทน
ทุก ๆ คนควรระวังเอย

อีกซ้ายและขวาเมื่อจะข้ามถนน
อย่าตัดหน้ารถยนต์
ม่งแซะ ม่งแซะ แซะม่ง ตะลุ่ม ตุ่มม่ง

ทำประกอบเพลงข้ามถนน

คำถามชวนคิด

หากนักเรียนจะต้องคิดทำประกอบเพลงระบำสาวาย นักเรียนจะใช้ทำประกอบอะไรบ้าง

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน	
✓ ความสามารถด้าน	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	✓ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันเลือกอุปกรณ์มาเคาะจังหวะตามเพลง จากนั้นสร้างสรรค์จังหวะในรูปแบบของกลุ่มนักเรียน แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้เพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคาะจังหวะของกลุ่มนักเรียน แล้วร่วมกันสรุปความรู้ลงในสมุด
๒. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันเลือกเพลงไทยง่าย ๆ ๑ เพลง จากนั้นฝึกตีฉิ่งประกอบเพลงไทย แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียนตามประเด็นที่กำหนด จากนั้นให้เพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตีฉิ่งของกลุ่มนักเรียน แล้วร่วมกันสรุปความรู้ รวมถึงวิธีแก้ปัญหาการตีฉิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติในรูปแบบแผนผังความคิด ประเด็นที่กำหนด มีดังนี้
 - ๑) การนั่งตีฉิ่ง
 - ๒) การจับฉิ่งด้วยมือซ้าย
 - ๓) การจับฉิ่งด้วยมือขวา
 - ๔) การตีฉิ่งให้เกิดเสียง “ฉิ่ง ฉับ”
 - ๕) การตีฉิ่งให้เข้ากับจังหวะเพลง
 - ๖) การนำเสนอการตีฉิ่งประกอบเพลง
๓. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันสร้างสรรค์ทำประกอบเพลงกอไผ่ แล้วออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน จากนั้นให้เพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงของนักเรียน แล้วสรุปความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ทำประกอบเพลงร่วมกันหน้าชั้นเรียน

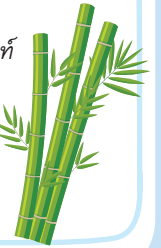
เนื้อร้อง ร้อยแก้ว รักไทย

เพลงกอไผ่

ทำนอง แมนรัตน์ ศรีกรานนท์

กอเอ๋ยกอไผ่
ฉันรักรักกอไผ่จัง

โดนลมไหว ร้องเพลงนำฟัง
ช่วยกำบังแสงแดดร่มลมเย็น

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ส่งผลดีต่อสุขภาพของนักเรียนอย่างไร และมีกิจกรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง

สาระสำคัญ

การขับร้องเพลงไทยและเพลงไทยสากล ควรขับร้องให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลง จึงจะไพเราะและน่าฟัง เพลงที่เราสามารถทำใช้ขับร้อง ได้แก่ เพลงปลุกใจ อันเป็นเพลงที่ช่วยปลุกจิตสำนึกให้รักชาติและเพลงสอนใจ ที่ให้คติเตือนใจเรา ให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

๑ การขับร้องเพลง

การขับร้องเพลงให้มีความไพเราะ จำเป็นต้องเรียนรู้หลักปฏิบัติที่ถูกต้อง ในการขับร้องเพลงแต่ละประเภท

๑. การขับร้องเพลงไทย

เพลงไทยเป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การขับร้องเพลงไทยจึงมีลักษณะพิเศษ ดังนั้น นักเรียนจึงควรมีความรู้พื้นฐานเรื่องจังหวะและทำนองเพลงไทย รวมถึงหลักการขับร้องเพลงไทย

การขับร้องเพลงไทย โดยทั่วไปมีหลักการ ดังนี้

หลักการขับร้องเพลงไทย

- ๑ ผู้ขับร้องอาจใช้วิธีนั่งหรือยืนร้อง โดยมากถ้ามีวงดนตรีบรรเลงร่วมด้วย มักจะนั่งร้อง และผู้ขับร้องจะต้องสำรวจท่าทาง ใบหน้ามองตรงไปยังผู้ชม
- ๒ ผู้ขับร้องจะต้องรักษาระดับเสียงร้องให้สอดคล้องกับระดับเสียงดนตรี
- ๓ หายใจให้ถูกท่วงทำนองหรือเนื้อร้อง
- ๔ เปล่งเสียงร้องให้ถูกต้อง ชัดเจน ตามอักขรวิธี
- ๕ แบ่งวรรคตอนของเนื้อเพลงให้ถูกต้อง
- ๖ แสดงอารมณ์ความรู้สึกตามความหมายของบทเพลง

คำถาม ขวนคิด

นักเรียนคิดว่า การขับร้องเพลงไทย มีวิธีการร้องแตกต่างจากเพลงประเภทอื่นอย่างไร

เพลงมอญดูดาว

เนื้อร้อง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

หอมกลิ่นดอกไม้ในสวนขวัญ (ซ้ำ) สารภีมะลิวัลย์ไม่วายหอม
 โกสุมพุ่มพวงดวงพะยอม (ซ้ำ) สุกรมกรอมกาหลงกลางชม
 พิกุลอังกาบกุหลาบเทศ (ซ้ำ) ผิวผ่องต้องเนตรภิรมย์สม
 กลิ่นซาบนาสาพาทรวงตรม (ซ้ำ) โล้ลมโหยหวนรัญจวนพา

เพลงตะลุมโปง

เนื้อร้อง อาภรณ์ มนตรีศาสตร์

ทำนอง ไม่ทราบนามผู้แต่ง

นกเอยนกแก้ว เสียงแจ้วแจ้วพูดจាន่าสงสาร
 คอยซักถามตามเขาไม่เข้าการ ควรคิดอ่านใช้ปัญญาประสาน
 สิ่งทีก่อให้เกิดซึ่งปัญญา คือวิชาความรู้สู้ฝึกฝน
 จะได้พูดได้คิดตามจิตตน ไม่พรับ่นเหมือนนกแก้วแจ้วแจ้วเอย

เพลงไทยบางเพลงมีชื่อขนานนามต่าง ๆ อยู่ในชื่อเพลง เช่น เชมรกำปอ มอญดูดาว
 แกกต๋อยหม้อ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในลักษณะของเพลงไทย
 โดยการประพันธ์เพลง จะเลียนสำเนียงเสียงพูดของชนชาติต่าง ๆ
 และมักจะแสดงชื่อของชนชาตินั้นไว้นำหน้าชื่อเพลง

คำถาม ขวนคิด

นักเรียนคิดว่า เพลงมอญดูดาวและเพลงตะลุมโปงมีวิธีขับร้องแตกต่างกันอย่างไร

๒. การขับร้องเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากลเป็นเพลงที่เรียบเรียงและสร้างสรรค์โดยใช้หลักการทางดนตรีสากล ใช้เนื้อเพลงเป็นภาษาไทย แต่ไม่มีการเอื้อนเหมือนเพลงไทยจึงฝึกขับร้องได้ง่ายกว่า

การขับร้องเพลงไทยสากล โดยทั่วไปมีหลักการ ดังนี้

หลักการขับร้องเพลงไทยสากล

- ๑ ร้องให้ถูกตามเนื้อร้อง ทำนอง ตรงตามจังหวะเพลง
- ๒ ร้องให้เสียงดังชัดเจนต่อเนื่อง เสียงไม่เพี้ยนและถูกต้องตามทำนองเพลง
- ๓ ร้องให้เต็มเสียง โดยไม่ตะโกนและออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี
- ๔ รู้จักการผ่อนลมหายใจตามวรรคตอนของเนื้อเพลงให้ถูกต้องเหมาะสม
- ๕ แสดงสีหน้า ท่าทาง และอารมณ์ ให้สอดคล้องตามความหมายของเพลง

เพลงข้ามถนน

เนื้อร้อง สุกรี ไกรเลิศ

ทำนอง เพลง London bridge

แม้ว่าเราจะข้ามถนน ดุรถยนต์ ดุรถยนต์
 แม้จะเราจะข้ามถนน ดุรถยนต์ก่อน
 หากรถยนต์มา อย่าอวดเก่งกล้าด่วนจร
 ให้รถไปก่อน เน้นนอนปลอดภัย

๒ เพลงปลุกใจและเพลงสอนใจ

เป็นเพลงที่มีความสำคัญต่อสังคมไทย ช่วยปลุกจิตสำนึกให้รักชาติและเตือนใจให้ผู้ฟังปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เหมาะสม

๑. เพลงปลุกใจ

เพลงปลุกใจเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อสร้างความรู้สึกรักชาติและสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ฟัง จังหวะและทำนองเพลงส่วนมากมีลักษณะหนักแน่น เร้าใจ เนื้อเพลงสื่อความหมายให้เกิดความรู้สึกรักชาติและความเสียสละเพื่อส่วนรวม

เพลงเรารู้

เนื้อร้อง สมภพ จันทรประภา

ทำนอง พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ	ปักบ้านป้องเมืองคุ้มเหยา
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา	หน้าที่เรารักษาสืบไป
ลูกหลานเหลนโหลนกายหน้า	จะได้มีพสุธาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย	มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย
ถึงชุม่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น	จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
สู้ตรงนี้สู้ที่นี้สู้จนตาย	ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา	อยากทำลายเชิญมาเรารู้
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู	เรารู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

ความหมายและความสำคัญ

เพลงเรารู้ ได้กล่าวถึง บรรพบุรุษของไทยเราที่ยอมสละชีพเพื่อป้องกันแผ่นดินให้เราได้อยู่อาศัยจนทุกวันนี้ ดังนั้น คนไทยทุกคนจึงควรรักชาติ หวงแหนแผ่นดิน และพร้อมสู้เพื่อปกป้องรักษาประเทศไทยให้คงอยู่ต่อไป

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

มีพระปรีชาสามารถในการทรงพระราชนิพนธ์เพลงต่าง ๆ รวมถึงเพลงปลุกใจด้วย ซึ่งเพลงปลุกใจที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไว้มีหลายเพลง เช่น เพลงเกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย เพลงเรารู้ เพลงความฝันอันสูงสุด

๒. เพลงสอนใจ

เพลงสอนใจเป็นเพลงที่แต่งขึ้น เพื่อให้ข้อคิดและคติสอนใจ ผู้ฟังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เนื้อเพลงส่วนมากมีความหมายที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง และเตือนให้ระวังในเรื่องต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติตนให้มีความสุขและความปลอดภัย

เพลงคำสัญญา

เนื้อร้อง ชื่น ศิลปบรรเลง

ทำนอง เพลงจีนนำเสด็จ

คนเรานั้นสำคัญ (ซ้ำ) ที่วาจา	คำสัญญาว่าไว้ต้องจำให้มั่น
เหมือนเช่นนางสองข้าง (ซ้ำ) ของข้างนั้น	ห่อนเห็นวันแปลงเปลี่ยน เห็นจนหมดคืน
ชนผู้ใดไม่สำคัญ (ซ้ำ) ซึ่งวาจา	กล่าวสัญญาอย่างไร ไม่จำไว้ให้มั่น
เหมือนดังเช่นทรชน (ซ้ำ) คนพาลนั้น	เปรียบหัวเต่ายาวแล้วสั้น เล่ห์ล้นทรชน

คติสอนใจที่ได้จากเพลง

เพลงคำสัญญา เป็นเพลงที่ให้คติสอนใจในเรื่องการรักษาคำมั่นสัญญา เพลงนี้สอนให้เรารู้ว่า เราต้องรู้จักรักษาคำมั่นสัญญา เหมือนกับงาช้างที่ไม่มีวันหดคืน ผู้ใดที่ไม่รักษาคำมั่นสัญญาเปรียบเหมือนคนพาลที่ไม่น่าเชื่อถือ

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

จับคู่กับเพื่อน สืบค้นเพลงไทยหรือเพลงไทยสากล มาคู่ละ ๑ เพลง ฝึกขับร้องเพลงและนำมาขับร้องในกิจกรรมของโรงเรียน โดยบอกความหมายและความสำคัญของเพลง จากนั้นให้เพื่อน ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการขับร้องของนักเรียน แล้วสรุปความรู้ร่วมกัน

คำถาม

บูรณาการสู่ชีวิต

เพลงปลุกใจและเพลงสอนใจมีความสำคัญต่อนักเรียนและสังคมอย่างไร